
Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet sex motioner om statlig spelverksamhet, väckta under allmänna motionstiden 1999. Samtliga motioner avstyrks.

Två reservationer har lämnats med anledning av utskottets förslag.

Motionerna

1999/2000:Kr313 av Inger Davidson m.fl. (kd) med förslag

38. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överskottet från värdeautomatspel.

1999/2000:Kr317 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) med förslag

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturen och de statliga spelen.

1999/2000:Kr508 av Johan Pehrson (fp) med förslag att riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med förslag om hur Svenska Spels lotterier och skraplotter kan överföras till Sveriges ideella föreningsorganisationer.

1999/2000:Kr509 av Kent Olsson m.fl. (m) med förslag

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att statlig spelverksamhet skall överlåtas till idrotten och de ideella organisationerna,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avkastningen på automatspel.

1999/2000:Kr510 av Peter Pedersen m.fl. (v) med förslag

2. att riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag som ökar folkrörelsernas andel på spelmarknaden i enlighet med vad i motionen anförts.

1999/2000:Kr523 av Margit Gennser (m) med förslag

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att AB Svenska Spels verksamhet skall konkurrensutsättas.

Överlåtelse av AB Svenska Spel till föreningslivet och kulturen*Motionerna*

I *motion Kr317* yrkande 15 föreslår Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) att AB Statliga Spel skall delas upp så att de spel som tidigare låg hos AB Tipstjänst överläts på det sätt som beslutades av riksdagen våren 1994. Motionärerna anser dessutom att övriga spel som tidigare låg hos Penninglotteriet AB bör överföras till en stiftelse, vars uppgift bör vara att fördela det överskott som uppkommer på olika kulturella verksamheter. Från överskottet skall avdrag först göras för en koncessionsavgift till staten vilken skall motsvara en tidigare genomsnittlig nivå av de överskott och skatter som tidigare inlevererats. Ökade intäkter av spelet kommer därmed att tillfalla kulturområdet och framför allt föreningslivet.

I *motion Kr509* tar även Kent Olsson m.fl. (m) upp förslaget om att överlåta AB Tipstjänst till föreningslivet på i princip det sätt som riksdagen beslutade 1994 (yrkande 11). Motionärerna är uttalat kritiska mot det vinstdelningssystem som kommit att ersätta detta beslut. Det som skett sedan 1994 inom idrottens område visar enligt deras mening att regeringens olyckliga upphävande av beslutet varit till skada för idrottsrörelsen. Riksdagen bör därför snarast besluta om att i princip fullfölja riksdagsbeslutet från 1994.

Finansutskottets ställningstagande

Våren 1996 beslutade riksdagen att AB Tipstjänst och Svenska Penninglotteriet AB skulle slås samman (prop. 1995/96:169, FiU14, rskr. 248). Finansutskottet framhöll då att en sammanslagning av de båda spelbolagen kunde förväntas leda till betydande samordningsvinster, bättre möjligheter att möta en hårdnande konkurrens från utlandet samt fördelar ur tillsyns- och kontrollsynpunkt.

Enligt finansutskottets mening är dessa omständigheter alltför giltiga. Utskottet ser därför inget skäl för riksdagen att ompröva sitt tidigare beslut. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna Kr317 (m) yrkande 15 och Kr509 (m) yrkande 11.

Privatisering av AB Svenska Spels verksamhet*Motionen*

I *motion Kr523* föreslår Margit Gennser (m) att hela AB Svenska Spels verksamhet skall konkurrensutsättas för att öka avkastningen och professionalismen (yrkande 2).

I samma motion motsätter sig motionären att AB Svenska Spel givits koncession att öppna internationella kasinon i Sverige. Dessa koncessioner borde enligt hennes mening i stället ha auktionerats ut till högstbjudande som skulle ha fått betala för tillståndet att starta och driva kasino samt dessutom fått erlägga en avgift relaterad till omsättningen. Motionen har i denna del

remitterats till kulturutskottet. På motsvarande sätt vill emellertid motionären att hela AB Svenska Spels verksamhet successivt skall konkurrensutsättas.

1999/2000:FiU21

Finansutskottets ställningstagande

Såsom utskottet nyss framhållit finns det betydande fördelar med ett sammanhållet spelbolag, inte minst sett ur kontroll- och tillsynssynpunkt. Utskottet kan därför inte biträda motionärens förslag.

Med det anförda avstyrks motion Kr523 (m) yrkande 2.

AB Svenska Spels bidrag till folkrörelserna

Motionerna

I *motion Kr313* yrkande 38 begär Inger Davidson m.fl. (kd) att regeringen skall lämna information om AB Svenska Spels överskott från värdeautomat-spelen vilket skall fördelas till folkrörelserna. Motionärerna har noterat att regeringen har tagit upp frågan i budgetproposition för 2000 och där redovisat att 50 miljoner kronor av det uppkomna överskottet skall ha tillförts idrottsrörelsen under 1999. Motionärerna anser emellertid att det finns många olika och oklara besked om detta överskott och vill därför att regeringen skall ge en entydig information om dess storlek och fördelning.

I *motion Kr508* kritiserar Johan Pehrson (fp) det beslutade vinstdelningssystemet som enligt hans mening har försenats på ett oacceptabelt sätt. Det innebär, hävdar han, att regeringen har förvägrat idrotten och övriga berörda folkrörelser sin rättmätiga andel av spelmarknaden. I budgetpropositionen för 2000 får idrotten ånyo inget besked om det stöd från Svenska Spel som utlovats och som skall baseras på överskottet från värdeautomaterna.

Motionären uppger att regeringen i en idrottsproposition våren 1999 redovisat att värdeautomaterna i bingohallar på sikt skulle kunna generera omkring 200 miljoner kronor till Riksidrottsförbundet per år. Riktigheten i detta belopp ifrågasätter han dock och anser för egen del att nettotillskottet till Riksidrottsförbundet sannolikt kommer att bli betydligt mindre. Mot denna bakgrund anser han att det är dags att tydligare dela upp spelmarknaden mellan staten och föreningslivet. Föreningslivet skulle därvid kunna få ansvar för lotterier och skraplotterier medan staten får sköta s.k. online-spel och liknande spel där man vet att spelberoendet är det största problemet. Svenska Spels skraplotteri "Tian" skulle till en början kunna föras över till Riksidrottsförbundet. Därefter skulle successivt samtliga lotterier och skraplotterier kunna överföras till föreningslivet.

I *motion Kr509* är även Kent Olsson m.fl. (m) starkt kritiska till det av riksdagen beslutade vinstdelningssystemet (yrkande 12). När de två statliga spelbolagen AB Tipstjänst och Svenska Penninglotteriet AB hösten 1996 slogs samman till AB Svenska Spel, beslutade riksdagen att folkrörelserna skulle få en viss andel av AB Svenska Spels totala överskott motsvarande vinsten från de nya värdeautomaterna. Något sådant vinstdelningssystem har emellertid fortfarande inte kommit till stånd hävdar motionärerna, som dock uppger att de första pengarna från värdeautomatspelen fördelades till folkrörelserna först 1999. Detta är enligt motionärernas uppfattning en otillständig

försening som innebär att regeringen under två och ett halvt år helt enkelt negligerat riksdagens beslut.

I *motion Kr510* återger Peter Pedersen m.fl. (v) Vänsterpartiets tidigare redovisade uppfattning att de statliga spelbolagens andel av spelmarknaden bör minskas för att skapa större utrymme för olika folkrorelser. När den offentliga sektorns ekonomi var starkare fick idrotten i princip de pengar den behövde. Enligt Vänsterpartiet får det inte bli så att idrotten förvisas till spelmarknaden när samhällsekonomin är svagare. Idrotten riskerar då att förlora sin frihet.

Av motionen framgår också att Vänsterpartiet inte har kunnat förhindra beslutet att överskottet från värdeautomatspelen i framtiden skall finansiera betydande delar av föreningslivets barn- och ungdomsverksamhet. Vänsterpartiet vill hellre se en utveckling där överskottet från mer idrottsrelaterade spel såsom Stryk- och Måltipset, Oddset osv. går till idrotten och en större del av s.k. skraplotter, centrala lotterier och liknande går till övriga delar av föreningslivet. Utfallet till föreningslivet skall därvid minst motsvara överskottet från värdeautomatspelen.

Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet att regeringen skall återkomma med förslag som ökar folkrorelsernas andel på spelmarknaden (yrkande 2).

Finansutskottets ställningstagande

När riksdagen våren 1996 beslutade att AB Tipstjänst och Penninglotteriet AB skulle slås ihop fattades samtidigt principbeslut om att införa ett vinstdelningssystem mellan staten och föreningslivet. Mottagare skulle vara det lokala föreningslivets barn- och ungdomsverksamhet som skulle få del av det nya spelbolagets vinst i proportion till hur stora överskott som genererades från värdeautomatspelen. Enligt beslutet skulle man gå över till det nya vinstdelningssystemet så snart en god prognos kunde göras över hur stort överskott värdeautomatspelen kommer att ge. Det räknade man med skulle kunna ske tidigast 1997.

På grund av konkurrens från varuautomatspelen utvecklades emellertid inte värdeautomatspelen på det sätt man tänkt sig och AB Svenska Spel hade svårt att placera ut sådana automater i planerad omfattning. Förutsättningarna för värdeautomatspel har emellertid förbättrats och kommer att förbättras ytterligare efter den 1 januari 2001 då vissa ändringar i lotterilagen (1994:1000) och lagen (1972:820) om skatt på spel träder i kraft. De båda lagändringarna¹ innebär bl.a. att de konkurrerande varuautomatspelen kommer att förbjudas på annan plats än på tivolin samt att vinster som betalas ut från dessa spel inte längre får växlas mot kontanter.

Regeringen har i sin senast lämnade koncession givit AB Svenska Spel tillstånd att placera ut ytterligare 500 värdeautomater utöver de högst 7 000 som omfattades av den tidigare koncessionen. De tillkommande 500 tillstån-

¹ De båda lagändringarna antogs av riksdagen i anslutning till behandlingen av propositionen om kasinospel våren 1999 (prop. 1998/99:80, bet. 1998/99:KrU11, rskr. 1998/99:229).

den gäller fr.o.m. den 1 oktober 1999 och omfattar värdeautomater avsedda att placeras i bingohallar.

Svårigheterna att placera ut värdeautomater återspeglar sig i statistiken. Vid årsskiftet 1997/98 hade knappt 2 000 värdeautomater kommit ut på marknaden. Ett år senare hade antalet ökat till ca 4 000 och vid senaste årsskiftet, dvs. 1999/2000, var 5 100 värdeautomater utplacerade.

Den tröga starten bidrog också till att denna spelform kom att gå med överskott först 1998, och av det då uppkomna överskottet tillfördes Riksidrottsförbundet och Ungdomsstyrelsen för det lokala föreningslivets barn- och ungdomsverksamhet sammanlagt ca 59 miljoner kronor under 1999. Härav tillföll 9,3 miljoner kronor Ungdomsstyrelsen.

Överskottet från värdeautomatspelen under 1999 beräknas av AB Svenska Spel till ca 137 miljoner kronor. Hur stor andel härav som kommer att utbetalas till folkrörelserna påverkas av hur de tidigare uppkomna underskotten från denna spelform balanseras i årsbokslutet för 1999. Det slutligt fastställda överskottet kommer att fördelas till idrottsrörelsen och ungdomsorganisationerna under 2000 och torde komma att bli ungefär dubbelt så stort som året innan.

För ett år sedan räknade regeringen i sin proposition om kasinospel (prop. 1998/99:80 s. 52) med att föreningslivets barn- och ungdomsverksamhet årligen skulle kunna tillföras ca 250 miljoner kronor när värdeautomatprogrammet är fullt utbyggt. Denna uppskattning baserades på att 7 000 automater placerats ut, dvs. det antal som omfattades av den ursprungliga koncessionen. Till detta kommer de 500 automater som är avsedda att placeras ut i bingohallar och som regeringen i samma proposition räknade med skulle ge ett överskott på drygt 100 miljoner kronor per år.

Överskottet från de upp till 7 000 värdeautomater som är utplacerade i hotell och restauranger skall enligt regeringens redovisning våren 1999 (prop. 1998/99:107 och 115) fördelas så att 20 % tillfaller ungdomsorganisationerna medan resterande 80 % tillfaller idrottsrörelsens lokala barn- och ungdomsverksamhet. För de upp till 500 automater som sedan den 1 oktober 1999 får placeras i bingohallar skall AB Svenska Spels överskott i sin helhet tillfalla idrottsrörelsen.

I dag gör AB Svenska Spel en något mer optimistisk bedömning av vinstutvecklingen än den som framkom i regeringens ett år gamla prognos. Sålunda räknar AB Svenska Spel med att överskottet från värdeautomatspelen kommer att stabiliseras fr.o.m. 2001 för att då uppgå till åtminstone 350–400 miljoner kronor per år. Vinstutvecklingen är svårbedömd men det är enligt AB Svenska Spel inte osannolikt att överskottet under åren därefter kan komma att överstiga denna nivå.

Av intresse i detta sammanhang är att idrottsrörelsen även på annat sätt har fått del av överskottet från den statliga spelverksamheten under 1990-talet. Sålunda har AB Svenska Spel och tidigare AB Tipstjänst sedan 1992 lämnat ett särskilt bidrag på 55 miljoner kronor per år till Riksidrottsförbundet. I budgetpropositionen för 1999 föreslog regeringen att man i avvaktan på införandet av det beslutade vinstdelningssystemet skulle höja detta bidrag med 50 miljoner kronor till 105 miljoner kronor. Vid behandlingen av förslaget gick kulturutskottet längre och föreslog ett något högre överföringsbe-

lopp, eller 110 miljoner kronor. Detta blev också riksdagens beslut (bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:56).

1999/2000:FiU21

Med hänsyn till att värdeautomat spelen börjat gå med överskott som första året uppgick till 50 miljoner kronor föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2000 att denna särskilda överföring skulle begränsas från 110 till 60 miljoner kronor.

Folkrörelsernas ideella verksamhet är enligt utskottets mening en stor tillgång i den svenska demokratin, och det är angeläget att folkrörelserna ges goda förutsättningar att arbeta. Utskottet finner det därför naturligt att man även prövar möjligheterna att på olika sätt stärka föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden.

Av betydelse är därvid att regeringen den 23 juni 1999 beslutat tillkalla en särskild utredare för att lämna förslag till hur detta skall kunna ske. Den särskilde utredaren – ambassadör Bengt K.Å. Johansson – har i dagarna redovisat sina förslag i betänkandet Föreningslivet på spel- och lotterimarknaden (SOU 2000:9) där han tar upp inte bara de frågor som aktualiseras i motion Kr510 av Peter Pedersen m.fl. (v) utan också föreslår att nettoöverskottet från värdeautomater och kasinospel i AB Svenska Spels regi i sin helhet skall överföras till folkrörelserna. Utredningsmannens förslag kommer i vanlig ordning att remissbehandlas innan de blir föremål för en eventuell proposition till riksdagen. Enligt utskottets mening bör riksdagen avvakta regeringens förslag i dessa frågor och utöver vad utskottet nyss framhållit inte nu uttala sig i de ämnen som tas upp i de motioner som behandlas i detta sammanhang. Motionerna bör därför avslås av riksdagen.

Utskottet avstyrker således motionerna Kr313 (kd) yrkande 38, Kr508 (fp), Kr509 (m) yrkande 12 samt Kr510 (v) yrkande 2.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *överlåtelse av AB Svenska Spel till föreningslivet och kulturen*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr317 yrkande 15 och 1999/2000:Kr509 yrkande 11,

res. 1 (m)

2. beträffande *privatisering av AB Svenska Spels verksamhet*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Kr523 yrkande 2,

res. 2 (m, kd, fp) – delvis

3. beträffande *AB Svenska Spels bidrag till folkrörelserna*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr313 yrkande 38, 1999/2000:Kr508, 1999/2000:Kr509 yrkande 12 och 1999/2000:Kr510 yrkande 2.

res. 2 (m, kd, fp) – delvis

På finansutskottets vägnar

Mats Odell

I beslutet har deltagit: Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Carin Lundberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Matz Hammarström (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Kjell Nordström (s), Gunnar Axén (m) och Hans Hoff (s).

Reservationer

1. Överlåtelse av AB Svenska Spel till föreningslivet och kulturen (mom. 1)

Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m) och Gunnar Axén (m) anser

dels att utskottets ställningstagande under rubriken *Överlåtelse av AB Svenska Spel till föreningslivet* bort ha följande lydelse:

Efter regeringsskiftet 1994 avbröt den socialdemokratiska regeringen arbetet med att finna former för att föra över ägandet av AB Tipstjänst till idrotten och övriga ideella organisationer. I stället fick man riksdagens stöd för att slå samman AB Tipstjänst och Svenska Penninglotteriet AB till AB Svenska Spel. Som kompensation för att staten behöll ägandet av AB Tipstjänst skulle ett vinstdelningssystem införas där det nybildade spelbolagets överskott från spel med värdeautomater skulle överföras till föreningslivet.

Trots att AB Tipstjänst inte längre finns som ett fristående bolag är det, enligt utskottets mening, möjligt att fullfölja överföringen enligt de principer som låg till grund för 1994 års riksdagsbeslut. AB Svenska Spels verksamhet bör således delas upp och den del som tidigare hörde till AB Tipstjänst bör föras till en stiftelse som får till uppgift att fördela framtida överskott till idrotten. Från stiftelsens överskott skall avdrag dock först göras för en koncessionsavgift till staten vilken skall motsvara en tidigare genomsnittlig nivå av tidigare inlevererade överskott och skatter.

Såsom föreslås i den moderata motionen Kr317 bör på motsvarande sätt den del av AB Svenska Spel som tidigare låg hos Penninglotteriet AB föras till en stiftelse som fördelar framtida överskott till olika kulturella ändamål.

Vad utskottet här sagt med anledning av de moderata motionerna Kr317 yrkande 15 och Kr509 yrkande 11 bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande överlåtelse av AB Svenska Spel till föreningslivet och kulturen

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Kr317 yrkande 15 och 1999/2000:Kr509 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet framhållit om att överlåta AB Svenska Spel till föreningslivet och kulturen,

2. Privatisering av AB Svenska Spels verksamhet samt AB Svenska Spels bidrag till folkrörelserna (mom. 2 och 3)

Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Axén (m) anser

dels att utskottets ställningstaganden under rubrikerna *Privatisering av AB Svenska Spels verksamhet samt AB Svenska Spels bidrag till folkrörelserna* bort ha följande lydelse:

Förutsättningarna på spelmarknaden ändras kraftigt genom utvecklingen av olika spelformer på Internet. Även om den nyligen presenterade utredningen Föreningslivet på spel- och lotterimarknaden föreslår att svensk lagstiftning skall gälla för svenska spelsajter på Internet, så kommer detta inte på något sätt att kunna begränsa den globala mångfald som utvecklas på Internet. Konkurrensen ökar således kraftigt, vilket bl.a. leder till spelformer som ger en mycket större andel utbetald vinst i förhållande till insatsen än vad dagens svenska spel ger. Detta är givetvis bra för spelkonsumenterna vars vinstpotential ökar.

Den svenska idrottsrörelsen och det ideella föreningslivet får i dag förlita sig på osäkra intäktsprognoser från AB Svenska Spel och oklara besked om framtida villkor. Den globala konkurrensen kommer att leda till kraftigt försämrade möjligheter för AB Svenska Spel och föreningslivets spel- och lotteriverksamhet att hävda sig på marknaden. Idrottsrörelsens och föreningslivets framtida intäktsmöjligheter från spelmarknaden är hotad. I stället för att bortse från detta faktum, som den nyligen presenterade utredningen gör, borde detta föranleda förändringar som stärker den svenska spelmarknadens konkurrenskraft. I utredningen föreslås till och med åtgärder som syftar till att minska konkurrenstrycket på den svenska spelmarknaden, vilket leder till att nuvarande spelformer konserveras och på sikt inte kommer att ha förmåga att klara trycket från den internationella konkurrensen. Detta i sin tur hotar en viktig del av föreningslivets intäkter.

Utskottet anser att regeringen efter grundlig utredning bör återkomma med förslag som stärker den svenska spelmarknadens konkurrenskraft i ett globalt perspektiv. Viktiga delar av en sådan utredning bör vara att klargöra hur folkrörelsernas ställning på en alltmer globaliserad spelmarknad kan förbättras, samtidigt som spelmarknaden inom EU tycks bli alltmer nationellt styrd. Detaljregleringar och begränsningar som leder till svårigheter för föreningslivet att utveckla konkurrenskraftiga spelformer måste avvecklas. Bättre förutsättningar att utveckla spelverksamheten ger föreningslivet ökade möjligheter att finna goda intäktskällor.

Vad utskottet här har sagt med anledning av motionerna Kr313 (kd) yrkande 38, Kr508 (fp) och Kr523 (m) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Därmed får motionerna Kr509 (m) och Kr510 (v) i berörda delar anses vara tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *privatisering av AB Svenska Spels verksamhet* att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Kr523 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *AB Svenska Spels bidrag till folkrörelserna* att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Kr313 yrkande 38, 1999/2000:Kr508, 1999/2000:Kr509 yrkande 12 och 1999/2000:Kr510 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	2
Överlåtelse av AB Svenska Spel till föreningslivet och kulturen	2
Privatisering av AB Svenska Spels verksamhet	2
AB Svenska Spels bidrag till folkrörelserna.....	3
Hemställan	6
Reservationer.....	7
1. Överlåtelse av AB Svenska Spel till föreningslivet och kulturen (mom. 1)	7
2. Privatisering av AB Svenska Spels verksamhet samt AB Svenska Spels bidrag till folkrörelserna (mom. 2 och 3)	8